

Tað slepst ikki undan sjálvræði!

Viðurskiptini millum Føroyar og Danmark eru so nógv broytt seinastu 20-25 árin, at tað ber ikki til, at politiskur myndugleiki fyri Føroyar er í Keypmannahavn. Fult sjálvræði er einasta hugsandi leið, - ikki sum eitt val, men tí tað slepst ikki undan, heldur Ólavur W. Høgnesen

Spurningurin um samband og loysing er aftur vorðin aktuellur. Orsøkin er upplivingin av, at danir hava uppført seg á ein hátt, sum ikki er í samsvari við ta mynd, fólk hava av viðurskiptunum millum londini. Konkretu grundgevingarnar kunnu vera ymskari og fleiri, t.d. at danir hava sýnt okkum í bankamálinum, at danir hava lagt seg út í inn-landsviðurskipti (Figg-ingargrunnur, kvotuskipan etc.) ella at danir áttu havt hjálpt okkum meira í kreppu-standi.

Mín pástandur er, at spurningurin um loysing ella í hvussu er "radikalt sjálfstýri" ikki er vorðin aktuellur eftir einari oktober-nátt í 1992, men av eini generelli broyting í viðurskiptunum millum Føroyar og Danmark seinastu 50 árin. **Føroysku reaktión-irnar í sambandi við bankamálið eru bert ein avleiðing av og ein partur av eini søguligari gongd, sum avgerandi hevur broytt viðurskiptini millum Føroyar og Danmark.** Higartil hava vit kunna liva við, at politiskir myndug-

leikar í Keypmannahavn vóru okkara myndugleikar; gongdin seinastu árin hevur fært við sær, at hetta ber ikki til longur. Hvi so er, skal eg taka uppáttur longur frammi.

Menningarhjálp

Hvør er so hendan gongdin? Føroyingar flestir stríðast í reiðiliga hálvthundrað ár fyri tjóðskaparligari viðurkenning. Vit vildu hava danir at viðurkenna, at vit vóru ein tjóð. Við Heimastýrslógin frá 1948 viðurkendi tað politiska Danmark, at Føroyar vóru **serstøk tjóð, ymisk frá teirri donsku**. Tó ikki ymskari enn so, at tjóðirnar vóru tveir runnar, sprotnir av **somu rót**, teirri norrønnu.

Hetta varð - bæði í Føroyum og í Danmark - tulkað í ljósinum av eini romantiskari historismu. Historisma er tann uppfatanin, at ein tjóð búast gjøgnum ávis **menningarstigi**, sum hon noyðist at fara igjøgnum, áðrenn hon er fullbúgvin. Danir og føroyingar vóru felags um at sigga Føroyar og Danmark fyri sær í einum norðurlenskum høpi, sum grein-

ar av somu rót, men á hvør sínum menningarstigi. Uppá fínt kunnu vit siga, at danir og føroyingar vóru felags um eina historistiska norðurlenska referansurammu ella hugmynd.

Hvønn politiskan tyding hevur so tað? Tað hevur tann avgerandi tyding, at í fleiri ættarlið hava danir havt politikkarar, sum allir hava mett seg at hava eina ávísu skyldu mótevnis Føroyum: Felags norður-

lenska hugmyndin bar í sær, at danir sœu seg at hava eina uppgávu sum menningarpolitiskir stuðulspe-
gogar í Føroyum. Stendur tú omanfyri ein annan í menningarstigi ella heldur teg gera tað, so er skjótt at paternalistisk betrivitan ger seg galdandi, og Føroya søga veit eisini um fleiri embætismenn, sum útuntu makt við tilvísing til lága menningarstøði okkara (Dahlerup, Tillyer etc.). Men vit vita eisini um danskar upplýsingarmenn, sum tóku stig til ábøtur (Ploeyen, Tillisch etc.) til tess at fremja menningina og "hjálpa okkum fram á leið."

Danmark aðra kós

Men hetta er avgerandi broytt. Longu fá ár eftir, at Heimastýrslógin varð samtykt - meðan Europa var endurreist politiskt og buskaparliga - varð tað greitt, at danir valdu EF og NATO og ikki NORDEK. Danskir politikkarar og danir yvirhøvur orientera seg **alt meiri imóti ES og Europa annars, og við og við er hugmyndin um tað norðurlenska viknað**. Hetta

setir t.d. sín spor í eitt nú undirvísingini í danska fólkaskúlanum, soleiðis at tað norðurlenska ikki hevur sama sess, sum áður. Við øðrum orðum: í hugaheiminum hjá nýggju donsku ættarliðunum eru Føroyar nógv fjarari enn hjá farnum ættarliðum.

Men eisini annað hevur tyding fyr, at viðurskiptini landanna millum eru broytt. **Maktjavnin á Christiansborg millum politikkarar og embætisverkið er forskotin síðstu 20-25 árin, soleiðis at danskir ráðharrar í dag handla nógv minni sjálvstøðugt enn fyrri bert fáum árum síðani.** Og eru danskir politikkarar í dag minni norðurlandskt orienteraðir enn áður, so eru embætismennirnir tað hvaðna minni. Teir skjóta upp tað, sum teir meta vera rationellar loysnir og **dermed** ... Skuldi viðkomandi ráðharrar kent eitt vet av eini skyldu til at gera eina serliga politiska loysn, sum eftir hansara tykki hóskar betur til føroysk viðurskipti, so skal hann prioritera Føroya-spurningin sera høgt og verða sera djárvur politiskt, skal hann taka embætis-ráðgeva sín av ræði.

So mikið um danir og Danmark og teirra viðurskipti við okkum. Eisini í Føroyum eru hend avgerandi broytingar, sum virka sama veg. Lat meg lisa tað við einum bókmentiligum dømi. William Heinesen hevur verið nógv meira umhildin sum rithøvundi av dænum enn av føroyingum. Eg haldi meg vita hvi. Tað er tí, at føroyska samfelagið, soleiðis sum William so meistarliga lýsir tað, í

stóran mun samsvarar við ta hugmynd, sum danskir embætismenn í Føroyum hava borið danska almenn-
ingnum í halva áru eld.

Føroyingar inn, danir út! Men vit vilja ikki vera undarligir William Heinesen-figurar longur! **Vit eru modernað við øllum hentleikum, sum hoyrir einum framkomnum samfelag til, og tí vilja vit verða tikin fyrri fullt og hava ikki eitt nú menningarpolitiskar stuðulspe-
gogar fyrri neyðini!** So hvørt sum tann rætti vinkulin og tann beina linjan avloysa tær krókutu gøturnar, og so hvørt sum avtalu-álmannakkin gerst hvørs mans ogn eins og TV og telda, ja so vilja vit ikki kennast við teir meira og minni barokku William Heinesen-figurarnar, sum ganga í skymaskotunum í Gongini og úti á Reyni og lúra, fyrri at vita hvør friggjar við hvørjum; frálikur skaldskapur, men hatta eru ikki **vit**. Vit, sum zappa millum TV-fylgisveinarnar, tá ið vit ikki eru út at rógva á Internetinum, kenna okkum ikki longur sum verandi niðarlaga á einum menningarstiga við dænum á onkrum av trinum omanfyri. Vit eru modernað og ikki verur í einum antropologiskum apubúri ...

Samstundis er **konkreta, dagliga danska ávirkanin í Føroyum dottin burtur**; eingin Arnskov og Bonnevie, sum sita á donskum filial-fyrisingum í Føroyum og hava regluligt samskipti við Keypmannahavn. Heimastýrslógin og Tjóðveldisflokkurin serliga hava bygt okkum okkara egnu finu §9-fyriritingar eftir donskum leisti, men við før-

Venjingartíðir hjá STØKK, veturin 1996/97

Kl.	Mánadagur	kl.	Týsdagur	kl.	Mikudagur	kl.	Hósdagur	kl.	Friggiadagur	kl.	Leygardagur
15.00	Gentur	16.00		15.00	Børn	16.00	Børn	16.00	Gentur	09.00	Úttøkulið
16.30	3-5 fl. Gunvå	17.30		16.30	1. fl. Laura	17.30	2. fl. Jóhanna Troest	17.30	6. og 7. fl. Palma & Oluffa	10.30	Dreingir Andreas
16.30	Dreingir	17.30	Úttøkulið	16.30	Úttøkulið	17.30	Dreingir	17.30	Úttøkulið	10.30	Úttøkulið
18.00	3-5. fl. Bynne	19.00	Gentur Marjun	18.00	Gentur Marjun	19.00	3-5. fl. Bynne	19.00	Gentur Marjun	12.00	Dreingir Andreas
18.00	Blandað lið	19.00	Aerobic og rytma	18.00	Dreingir & gentur	19.00	Dreingir	19.00	Kvinnur	13.00	Úttøkulið
19.30	Ludvík	20.30	Jóhanna & Jóhanna	19.30	Reiðskapur (vand) Ludvík	20.30	6. og 7. fl.	20.30		14.30	Gentur Marjun
		20.30	Úttøkulið	19.30	Gentur	20.30	Motiónskvinnur	20.30	Dreingir	14.30	Úttøkulið
		22.00	Dreingir Andreas	21.00	8.-10. fl. Erla	22.00	Gunvå	22.00	8.-10. fl. Heri & Rúni	16.00	Gentur Marjun
				21.00	Motiónsmenn					16.00	Móðir og barn
				22.30	Haralður					17.30	Gunvå

Kostnaður: Børn 7-9 ár kr. 100,00 hvørja vetrarhálvu
Børn 10-14 ár kr. 125,00 hvørja vetrarhálvu
Ung 15-17 ár kr. 175,00 hvørja vetrarhálvu
18 ár og eldri kr. 250,00 hvørja vetrarhálvu
Móðir og barn kr. 150,00 hvørja vetrarhálvu

Tey, ið luttaka á fleiri liðum, gjalda kr. 50,00 eyka hvørja vetrarhálvu.

Luttøkugjaldið skal verða gildið í seinasta lagi fyrsta venjingarkvöld eftir heystfríðina.

STØKK

